

Ryttylä 15.12.2008
Matti Väisänen

MITÄ SUOMEEN KUULUU?

INGRESSI

”Mitä Suomeen kuuluu”, kysyi eräs ulkomaalainen kristitty ja aktiivipoliitikko minulta taannoin. Hänen kysymyksensä jäi minulla niin sanotusti ”päälle”, ja jäin sitä pohtimaan. Seuraavassa esitän typistettynä pohdintani tulokset, jossa koskettelen sekä yhteiskuntamme että kirkkomme tilaa.

1. YHTEISTKUNTAMME

1.2. Demokratia arvopohjana

Aikamme yhteiskunnallisessa keskustelussa viitataan usein ”*demokaraattisiin arvoihin*”. Demokratia on eräs tapa hallita. Se on *päätöksenteon väline*, joka on historian kuluessa osoittautunut varsin hyväksi ja toimivaksi. Sen puitteissa täysikäisillä kansalaisilla on yleinen äänioikeus, jota käyttäen valitaan mm. yhteiskunnalliset päättäjät.

Viimeksi kuluneiden 50 vuoden aikana yhteiskunnassamme on tehty demokratiasta eli eräästä päätöksenteon tavasta samalla *maailmankatsomus, ideologia*, joka on valjastettu *humanistisen aatemaailman* tueksi. Sen kantavana ajatuksena on usko *ihmisen luontaiseen hyvyyteen* ja järkevään toimintaan sekä luottamus hänen kykyynsä toteuttaa aina ja kaikkialla oikeudenmukaisuuden ja tasa-arvon ihanteita. Mitä enemmistö päättää, se on oikein. Näin hallitsemisen väline, demokratia, on saanut samalla ideologisen sisällön. Siitä on tullut laajalti hyväksytty arvopohja (*Teol. tri Timo Laato: Länsi-Suomen Herännäislehti 11/2008*).

Viimeaikaiset kriisit: taloudelliset että ekologiset ja eettiset, kertovat, että me ihmiset emme aina toimi järkevästi ja oikein. Esimerkiksi rahaa löytyy pankkimaailman ja talouselämän pelastamiseen vaikka kuinka paljon, mutta nälänhädän ja sairauksien torjuntaan, luku- ja kirjoitustaidon opettamiseen ja muuhun välttämättömään ei.

Ajatelkaamme vain kaikkea sitä, mitä on päätetty ”demokratian nimissä”:

- vapaa abortti eli täysin puolustuskyvyttömiä lasten laillinen surmaaminen äidin kohdussa.
- samaa sukupuolta olevien parisuhteen rekisteröinti,
- lähes estottoman pornon levitys,
- seksuaalinen perverssitoiminta (seksikaupan ja prostituution hyväksyminen),

- käytännössä miehen ja naisen erilaisuuden torjuminen tasa-arvon nimissä. (Yhteiskuntamme tasa-arvoajattelu on tänä päivänä nimittäin sidoksissa sellaiseen tasa-arvofilosofiaan, joka englanninkielisessä maailmassa ilmaistaan termillä *egalitarian*, joka tulee sanasta *equal* = 'samanlainen', 'yhdenvertainen'. Siinä korostetaan voimakkaasti samanlaisuutta ja sen merkitystä samanarvoisuuden edellytyksenä. Samanlaisuuden vaatimus viedään niin pitkälle, että sukupuolten erilaisuus ja toisiaan täydentävä suhde häviää. Yhteiskuntamme egalitaarisessa tasa-arvoajattelussa sekoitetaan samanlaisuus ja samanarvoisuus. Siinä tasa-arvo edellyttää samanlaisuutta. Näin tuhoetaan pikkuhiljaa miehen ja naisen välinen luomisjärjestykseen perustuva suhde).
- kauppojen aukiolo sunnuntaisin riistämällä perheiltä ja yksineläviltäkin ainoa yhteinen vapapäivä, joka sallisi ihmisten yhdessäolon ja levon.
- määrärahojen supistukset vanhusten ja sairaitten hoidossa sekä lasten koulutuksessa.

Nämä päätökset kertovat jotain siitä ”arvopohjasta”, joka ohjaa yhteiskunnan demokraattista päätöksentekoprosessia. Siksi demokratiasta ei ole yhteiskunnan arvopohjaksi. Demokratia riittäisi arvopohjaksi, jos ihminen ei olisi syntinen ja itsekäs.

1.2. Kristillinen arvopohja

Kansamme ja sen päättäjät ovat kadottaneet viimeisten vuosikymmenten aikana kristillisen arvopohjan ja näkymän siitä, että on olemassa kaikkivaltias elävä Jumala ja että ihmisinä me olemme kaikista tekemisistämme ja tekemättä jättämisistämme vastuussa hänelle.

Ns. tieteellisen materialismin omaksumisen myötä yhä useammat ovat kadottaneet myös oman identiteettinsä Jumalan kuvina. Olevaisuus maapallollamme koostuu muka vain elottomasta luonnosta, kasvikunnasta ja eläinkunnasta. Ihminen on samaa vastuutonta solumassaa kuin muukin karja tai madot ja sammakot.

Elleivät suomalaiset löydä kadottamaansa kristillistä arvopohjaa eli pyhää Jumalaa ja itseään Jumalan kuvina ja hänelle vastuussa olevina ihmisinä, joilla on kuolematon sielu, pelkään, että Myyrmannin, Jokelan ja Kauhajoen tapahtumat eivät jää viimeisiksi, eivät välttämättä edes pahimmiksi. Kyseisten hirmutekojen tekijäthän olivat yksinkertaisesti vain johdonmukaisia. He vetivät loogiset johtopäätökset omaksumastaan materialistisesta maailmankatsomuksestaan ja ihmiskäsityksestään.

2. KIRKKOMME

2.1. Kirkon sanoma

Aina valistuksesta ja erityisesti **Immanuel Kantin** (1724–1804) ajoista lähtien teologian asema tieteen joukossa yliopistoissa on ollut uhattuna siitä syystä, että yliopistoissa tutkitaan ”puhtaasti järjen” piiriin kuuluvia tämänpuoleisia asioita.

Teologiassa sen sijaan on syvimmiltään kysymys tuonpuoleisista eli uskon asioista. Kantin tietoteorian mukaan Jumalasta ja tuonpuoleisesta ei voida tietää eikä sanoa mitään varmaa.

Raamatun selitysoppi eli eksegetiikka on lunastanut paikkansa tieteen maailmassa yliopistoissa hyväksymällä tutkimusmenetelmäkseen tämänpuoleisten tieteitten käyttämän *historiallis-kriittisen tutkimusmenetelmän*. Tämän seurauksena eksegeetit ovat mytologisoineet Raamatussa olevan kaiken tuonpuoleisen ja ihmeenomaisen eli varsinaisen Jumalan ilmoituksen ytimen. Näin yliopistollinen eksegetiikka on liberalisoitunut (entmythologisierung-ohjelma). Yliopistollinen eksegeettinen tutkimus Suomessa tehdään tänä päivänä puhtaasti historiallis-kriittistä tutkimusmenetelmää käyttäen.

Systemaattinen teologia on lunastanut paikkansa empiiristen tieteitten joukossa yliopistoissa periaatteessa samalla tavalla kuin eksegetiikkakin. Se on lainannut profaanitieteiden maailmasta tutkimusmenetelmäkseen *systemaattisen analyysin*. Systemaattinen analyysi koostuu sarjasta erilaisia analyysejä (esim. käsiteanalyysi, väiteanalyysi, argumentaatioanalyysi, edellytysten analyysi).

Ruotsissa Lundin yliopiston teologisessa tiedekunnassa pyrittiin 1930–1950 luvuilla Skandinavian maista ensimmäisenä irrottamaan systemaattinen teologia tuonpuoleisesta ja metafysiikasta. Sanottiin, että teologialla ei ole mitään erityistä ajan tai avaruuden ylittävää tietoa. Näin Lundin teologit pyrkivät eksegetiikan tavoin varmistamaan myös systemaattiselle teologialle tunnustetun aseman muiden tieteenalojen joukossa.

Suomessa käydyssä noin viisitoista vuotta kestäneessä lundilais-debatissa 1940- ja 1950-luvuilla oli pitkälti kysymys erimielisyydestä juuri systemaattisen analyysin vaikutuksesta dogmaattiseen tutkimukseen. Puhtaaksiviljellyn historiallis-kriittisen tutkimusmenetelmän tavoin myös systeemi-immanenttinen eli vain tämänpuoleisiin keskittyvä systemaattinen analyysi karsii tutkimuksen ulkopuolelle transsendenttisen eli tuonpuoleisen. Tämä johtaa varsinaisten teologisten sisältökysymysten arvioinnin kaihtamiseen, jolloin ei päästä käsiksi Jumalan Raamatussa antamaan varsinaiseen ilmoitukseen lainkaan. Näin jäädytään teologisen tutkimuksen esiasteelle. Menetellään kuin joulupaketin saaja, joka analysoi ja ihailee vain paketin kääreitä, mutta ei huomioi paketin arvokasta sisältöä. – Systemaattisen teologian tutkimus Suomen teologisissa tiedekunnissa tapahtuu tänä päivänä systeemi-immanenttisesti toteutettua systemaattista analyysia menetelmänä käyttäen.

Aikamme teologisen tutkimuksen ja kirkon julistuksen välisellä skitsofrenialla on varsin käytännölliset seuraukset: Kun teologian maisterit menevät yliopistojen tiedekunnista papeiksi seurakuntiin, he puhuvat sitä, mitä ovat oppineet eli teologian kääreistä teologisten sisältökysymysten jäädessä omien mielipiteiden varaan. Sisältökysymykset, varsinainen teologia, jumaluusoppi, on heille vierasta. Ja vierasta se näyttää olevan pitkälti myös monille piispoillemme. Siksi papit voivat puhua saarnatuoleista ja kirjoitella lehtiin mitä törkeintä roskaa piispojemme puuttumatta asiaan. Sitä vastoin Raamatussa ja kirkon tunnustuksessa pysyminen on tänä päivänä kirkossamme kielletty viran menettämisen uhalla. Ja sitä piispamme valvovat yksimielisesti ja tehokkaasti.

2.2. Kirkon antinomismi

Ehkä kiivain väittely Suomessa lundilais-keskustelun aikana käytiin Jumalan laista ja sen asemasta. Tuonpuoleisuudesta irrottautumisen myötä lundilaiselle teologialle on ominaista myös kristillisen uskon juridisen luonteen torjuminen ja kirjoitetun lain vierastaminen kristityn vapautta rajoittavana. Samalla se korostaa ns. turmiovaltoihin kohdistuvaa Kristuksen lunastustyötä ihmisen syyllisyyteen kohdistuvan Kristuksen sovitustyön kustannuksella. Näin ihmisen syyllisyys, syntien sovitus ja vanhurskaaksi lukeminen sovituksen perusteella jäävät vähemmälle huomiolle. Lundilainen teologia painottaa lakia turmiovaltana. Sen lakikäsitys kaventaa Jumalan lain pelkäksi rakkauden vaatimukseksi, joka sekin nojaa paljolti ihmisten sydämiin kirjoitettuun ns. luonnolliseen lakiin. Kymmenet käskyt on annettu juutalaisille, eivätkä ne koske enää meitä.

Olin mukana molemmissa ns. Ilkon seminaareissa vuosina 1980 ja 1982. Niihin oli kutsuttu koko kirkon ja teologisten tiedekuntien sekä kirkkomme hengellisten liikkeiden johtajat. Seminaareissa pohdittiin ja valmisteltiin kirkon uutta virkaratkaisua. Jälkimmäisessä seminaarissa Helsingin yliopiston silloinen ekumeniikan professori kysyi politiikasta termejä lainaten: ”Kuuluuko kirkon virkakysymys uskon vai rakkauden (eli lain) koriin?” Seminaarin yhteinen ajatus oli, että ehkä se kuuluu lähinnä rakkauden (eli lain) koriin. Tämän jälkeen professori totesi, että siinä tapauksessa naispappeuden hyväksymiselle ei ole mitään esteitä. Laki on aika- ja kulttuurisidonnainen. Ainut asia laista, joka sitoo meitä, on rakkauden laki: ”Minkä tahdotte ihmisten teille tekevän, tehkää myös te samoin heille” (Mt 7:12; Lk 6:31). Kirkko on vapaa ratkaisemaan virkakysymyksen haluamallaan tavalla.

Tämän jälkeen eräs kokouksen osanottaja totesi puheenvuorossaan, että tällä lain tulkinnalla avataan kirkossa portit mille tahansa jumalattomuudelle: Miten käy esim. kristillisen avioliiton ja seksuaalimoraalin? Jonossa on odottamassa myös homoseksuaalikysymys, eutanasia jne. Kokouksen puheenjohtajana toiminut piispa keskeytti suuttuneena kyseisen puheenvuoron sanoen, että puheenvuoron käyttäjä ”maalaa pirtuja seinälle”. Mainituilla asioilla ei ole mitään tekemistä virkakysymyksen kanssa. Nyt me, sama sukupolvi, olemme kaiken sen todistajia, mistä ko. puheenvuoron käyttäjä ja muutamat muut seminaarin osanottajat olisivat halunneet varoittaa, jos he olisivat saaneet käyttää pyytämänsä puheenvuoron.

Historiallis-kriittisen tutkimusmenetelmän rajoittamaton käyttäminen Raamatun eksegeettisessä tutkimuksessa ja systemaattisen analyysin käyttäminen systeemi-immanenttisesti systemaattisen teologian tutkimuksessa ovat tämänpuoleistaneet kirkkomme teologian sisällöllisesti. Lisäksi Jumalan lain pelkistäminen ns. ”rakkauden kultaiseen sääntöön” ja kymmenten käskyjen hylkääminen sen selityksenä merkitsevät antinomismia. Antinomistinen kirkko on menettänyt oman eettisen arvopohjansa. Sen seurauksena kirkossakin on oikein se, mitä enemmistö kulloinkin kannattaa. Sekä kirkko että yhteiskunnalliset päättäjät ovat löytäneet yhteisen arvopohjan. Se on demokratia. Teologian sisällön tämänpuoleistaminen ja raamatullis-eettisen arvopohjan menettäminen ovat tehneet kirkosta ja sen paikallisseurakunnista valtakunnan politiikan ja kunnallispolitiikan jatkeen.

3. KRISTUKSEN KIRKKO – ANTIKRISTUKSEN KIRKKO

3.1. Kristillinen kirkko

Kristillinen kirkko on Jumalan ääni tässä ajassa. Kirkkomme jokainen pappi sitoutuu pappisvalassaan Jumalan sanaan, Raamattuun ja sitä oikein selittäviin kirkkomme Tunnustuskirjoihin. Pappisvihkimyksen yhteydessä jokainen pappi saa kaulaansa Kristuksen ikeen symbolina stolan, joka muistuttaa sekä häntä että seurakuntalaisia siitä, mihin vihittävä on kirkon virkaan astuessaan sitoutunut. Hän on sitoutunut seuraamaan Kristusta ja hänen sanaansa.

Vuosisatojen ajan Kristuksen kirkon paimenet seurasivat Kristusta aina marttyyriuteen saakka. 1800-luvulla Suomessakin jotkut pastorit istuivat vankilassa Kristuksen tähden. Samoin meidänkin aikanamme jotkut menettävät mahdollisuutensa pappisvirkaan ja toimeentulonsa kirkon työntekijöinä Raamattuuskollisuutensa tähden. Jälleen kirkko vainoaa uskovia ja uskollisia työntekijöitensä. Samalla kirkkomme johtajat kirjoittavat lähtemättömällä tavalla nimensä Suomen kirkkohistoriaan.

3.1. Antikristillinen kirkko

Antikristillinen kirkko ottaa ohjelmansa tästä maailmasta. Kun Raamattu ja maailma törmäävät yhteen, omasta arvopohjastaan luopunut kirkko nostaa heti kätensä pystyyn. Se häpeää Kristusta ja hänen ohjelmaansa, sekä opillista että eettistä, joka on annettu kirkolle Raamatun sanassa.

Myös kirkkomme piispat kantavat stolaan Kristuksen ikeen ja häneen sitoutumisensa merkinä, mutta he eivät ole valmiita kärsimään Kristuksen tähden. He seuraavat mieluummin kansan ääntä kuin Kristusta. Kun he yhtenä päivänä sanovat jotakin Raamattuun perustuvaa, seuraavana päivänä he kieltävät sen, koska olivat välillä kuunnelleet päivän uutiset ja lukeneet lehdistä, mitä kansa asiasta ajattelee.

Matti Väisänen
teol. tri